

OREBLADET

Medlemsblad for

Trøndelagsavdelingen av Norsk Botanisk Forening

Årg. 9

Nr. 2 – 2006

OREBLADET

Orebladet utgis av:

Norsk botanisk forening, Trøndelags-
avdelingen (NBF-TLA)

Postadresse: Vitenskapsmuseet

Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Besøksadresse: Erling Skakkes gt. 47A
ISSN 1501-4924

Redaktør

Svein Terje Båtvik

Abonnement

Bladet utgis med to nummer i året. For
medlemmer av Trøndelagsavdelingen
av NBF inngår Orebladet i
medlemskapet.

Abonnementspris for ikke-medlemmer
er for 2006 kr. 75,-.

Manuskripter

Manuskripter kan sendes som Word-fil
(versjon 2000 eller eldre), gjerne som
vedlegg til e-post, til:

nbf.tla@vm.ntnu.no eller til
svein-t.batvik@dirnat.no.

Bruk skrifttype Times New Roman i
størrelse 12 gjennom hele teksten.

Enkel linjeavstand. Overskrifter
utheves. For de som ikke har tilgang på
PC kan manuskripter sendes
maskinskrevet eller tydelig
håndskrevet.

Norske plantenavn skal brukes der
disse finnes. Eventuelle latinske navn
skal stå i kursiv etter det norske navnet
uten bruk av bindestrek eller parentes.

Illustrasjoner

Redaksjonen ønsker illustrasjoner i
form av strektegninger, diagrammer og
foto (både digitale, papirkopier og
dias). Merk foto som skal returneres
med navn og returadresse.

Frist for manuskripter

Vårnummer: 1. april

Høstnummer: 1. november

Styret i NBF-TLA:

Arne Sigurd Odland (leder)
Egil Ingvar Aune (sekretær)
Linda Dalen (kasserer)
Trygve Devold Kjellsen
Sverre Lundemo
Berit Forbord Moen

Ekskursjonskomiteen:

Anders Lyngstad
Trond Einar Brobakk
Dag-Inge Øien

Revisorer:

Per Arild Aarrestad
Bodil Wilmann

Forsidebildet viser kattehale
Lythrum salicaria, som for
første gang er funnet i Trondheim
(se artikkel i dette nummeret).
Foto: Svein Båtvik

Tegningene i bladet er laget av
Dagny Tande Lid og er gjengitt
med tillatelse.

Lederen har ordet:

Året 2006 har vært en ganske aktiv sesong for TLA og en del av sakene omtales i dette nummeret av Orebladet. For lokalfloraundersøkelsene og SABIMA-saken blir omtalen foreløpig. En fyldigere oppsummering kommer vi tilbake til utpå nyåret etter en helhetlig behandling. Denne har blitt forsinket pga. sykemelding.

Møteprogram

Forhåpentligvis har leserne gode naturopplevelser fra sommeren 2006 i bakhodet når styret i dette nummeret av Orebladet kan presentere møteprogrammet for våren 2007. Vi håper med dette å tilfredsstille noe av lesernes behov for botaniske opplevelser også i vintersesongen. Foreningen benytter anledningen til å takke for godt oppmøte, med spesiell takk til aktive bidragsytere. Som vanlig har vi også i møteprogrammet kombinert faglig botanisk vinkling med populær fremstilling. Vårens program inneholder mange spennende tema, jf. lenger bak i dette nummeret.

Lokalflora

I et pilotprosjekt for lokalflora sommeren 2006 ble Malvik valgt ut som prøvekommune. En gruppe entusiastiske amatører og fagbotanikere

registrerte floraen i tre delområder. Opplegget regnes som vellykket både faglig, sosialt og pedagogisk. Vi var heldige med været og oppnådde en fin kombinasjon av gruppesammensetning, arbeidsøkter med mer, jf. mer informasjon bak i bladet. Lokalfloraprojektet er dessuten satt opp som eget tema i vårens møteprogram; for aprilmøtet. Se også våre nettsider om prosjektet.

Foreløpig omtale av SABIMA-saken

Vårt forhold til SABIMA (samarbeidsrådet for biologisk mangfold) nevnes her ettersom styret i TLA den 6. juni i år arrangerte et åpent debattmøte om vårt forhold til denne organisasjonen. Bakgrunn for møtet var skepsis i deler av TLA-miljøet til foreningens forhold til SABIMA. TLA-styrets intensjon er å komme

med en uttalelse om styrets syn på saken bl.a på bakgrunn av utspill i debatten. Som nevnt kommer vi tilbake til dette snarest. Foreløpig vises til innlegg fra nevnte møte, lagt ut på vår nettside:

http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/SABIMA_roedlisteprojektet.pdf.

Lesere oppfordres til å sende inn kommentarer.

I forrige nummer av Blyttia ble saken omtalt på lederplass. Vi beklager at vi ikke hadde informert om styrets kommende behandling, slik at lederkommentaren kunne avventet oppsummeringen av TLA, uten at vi her vil kommentere lederens innhold.

Norsk artsportal

Botanisk forening er nylig invitert av Artsdatabanken til å delta i utvikling av en såkalt artsportal for Norge. Dette vil skje etter modell av den svenske "Artportalen" og i samarbeid med denne (se www.artportal.en.se). Også vår lokalforening vil ha påvirkningsmulighet her når fremtidens kanskje viktigste kilde til plantekunnskap, utenom plantene selv, blir utformet. Bl.a er det relevant å trekke inn vårt lokalfloraprojekt. Viktige mål vil være effektiv faglig input og rask og hensiktsmessig datatilgang i form av en tiltal-

ende presentasjonsform. En prøveversjon av artsportalen er planlagt i løpet av 2007.

Som en botanisk påminnelse til leserne nevner vi at det i året 2007 er 300 år siden Linné, historiens mest berømte botaniker, ble født. Selv om vår lokalforening enda ikke har tatt stilling til mulige tiltak i den forbindelse, oppfordres leserne til å følge med på informasjon andre steder.

Til slutt takker vi for faglig artikkel av Eli Fremstad, som også i dette nummeret av Orebladet presenterer varierte smakebiter; denne gangen både fra bynære områder og fra andre deler av Midt-Norge.

Vi oppfordrer i den forbindelse alle planteinteresserte til å meddele botaniske godbiter til Orebladet, enten det er i form av en populærvitenskapelig tekst eller kun et brukbart foto. Redaktøren vil kunne bidra til tekstutforming.

GOD LESNING !

Arne Sigurd Odland, Leder i Trøndelagsavdelingen, NBF

Om tidligere Oreblad-artikler, noen funn, og om innskudd i banken

Av Eli Fremstad

”Den som leter, han finner” heter det forhåpningsfullt. Under sommeren som nettopp var, har jeg erfart at det ikke alltid er slik. Den arten en leter etter lar seg ikke oppdrive der den ”burde være”. Kanskje er vi på aldri så lite feil sted, planten blir oversett av noen grunn, eller den er simpelt hen forsvunnet fra stedet. Det siste kan være vanskeligere å fastslå enn å fastslå at den ennå finnes der. Å trekke konklusjonen ”utgått” er ikke så liketil som en skulle tro. La meg heller trekke frem noen arter som faktisk ble funnet.

Evjebrodd, nok en gang

I Orebladet 2005-2 meldte jeg glad og fornøyd om gjenfunn av evjebrodd *Limosella aquatica* i Nidelva ved Gamle bybro, der ingen hadde sett (samlet) den siden 1906 (Fremstad 2005). Den kan ha stått der hele tiden siden 1906, eller den kan ha kommet inn senere, spredt fra noe annet sted i Nidelva, men i så fall fra hvor? Den har jo ikke vært kjent fra andre steder i elva. På den annen side: Hvor godt er Nidelva blitt undersøkt fra botanisk hold? Svaret lå snublende nær: Fra Nidarø, ca. 1,5

km lenger opp i elva. På leirbredden nord for Nidarøhallen vokser den i mengder. Her har den sannsynligvis stått i alle år, bare litt tråkket på av andeføtter – midt i kunnskapsbyen, der få har ruslet langs elva. Ikke jeg heller i noen særlig grad, før i slutten av august i år. Nå har vi altså to lokaliteter for evjebrodd i Nidelva.

Kattehale i Trøndelag

Samme sted, ved Nidarøhallen, inne i et bestand av strandrør *Phalaris arundinacea*, sto sannelig også ett eneste individ av kattehale *Lythrum salicaria*. Tidligere er den kjent bare fra Skaun (ifølge Lid & Lid 2005, ikke belegg i TRH), som jeg går ut ifra stammer fra mølleområdet i Buvika. Så ble den belagt av Tommy Prestø i Verdal (2004, TRH) der landskapsarkitekter som står i ledtog med veimyndighetene har plantet den ut. Den yrkesgruppen saumfarer plantebøker og salgskataloger for å finne frem til stauder som egner seg for forskjønnelse (tilplanting) av nye dammer, bekkeløp og lignende i tilknytning til veinettet. (Tilfellet i Verdal fortjener en egen artikkel!)

Kattehale brukes også i noen utstrekning som hageplante, og det kan vel tenkes at den med tiden beveger seg ut av hagene. På Nidarø, derimot, er det ingenting som tyder på at kattehale her er hageflyktning. Den står i et helt ut naturlig elvekantmiljø, i et floristisk ”riktig” selskap. Men hvor er *den* kommet fra? Arten er hjemlig, og er meg bekjent ikke under spredning. Men den må ha ganske effektiv spredning, for i Nord-Amerika, der den er en fremmed art, er kattehale blitt en pestplante; ta bare et Google-søk og bli overbevist om det. Til Trondheim kan den ha kommet ganske nylig som små frø klistret til fuglebein eller fjærdrakt. Her er den iallfall, som ny for Trondheim.

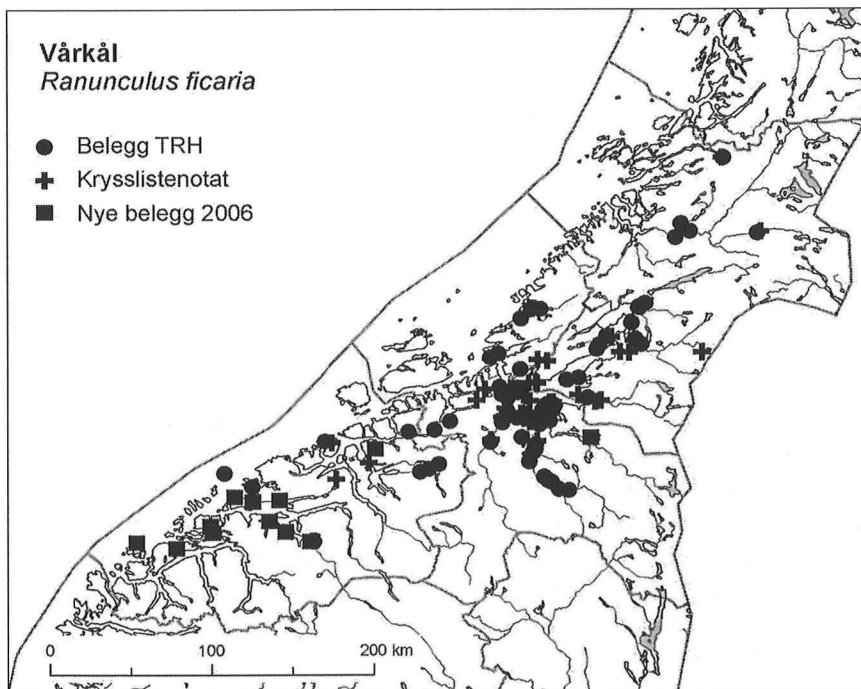
Vårkål, revidert kart

Orebladet 2006-1 presenterte et kart over vårkål *Ranunculus ficaria* i Midt-Norge (Fremstad & Aune 2006); et kart som opplagt var mangelfullt især for Møre og Romsdal. Her kommer et revidert kart for arten med nye belegg som er registrert etter feltsesongen 2006 (figur 1). Kartet er blitt supplert i MR Surnadal av Egil I. Aune og i ST Selbu av undertegnede, som også har bidratt med et titall belegg fra ni kommuner i MR.

Det er iallfall nå dokumentert at vårkål i MR finnes fra de ytterste øyene (som Runde og Ona) til indre fjordstrøk, som forventet, på fet, næringsrik og fuktig jord i løvskog, veiskråninger, grøfter, plener m.m. Kartbildet er etter bare en sesong blitt litt mer realistisk, men fremdeles er det store luker nord og øst for Romsdalen og lengst sør i fylket. Det er ingen grunn til å tro at arten mangler i disse områdene.

Heiblåfjær, ny nordgrense

Fægri (1960) kartla i sin tid heiblåfjær *Polygala serpyllifolia* som i Lid & Lid (2005) angis nord til MR Smøla og Surnadal og ST Midtre Gauldal. Når en kjenner artens habitater og kystutbredelse, er funnet i Midtre Gauldal (T. Ouren i 1962, TRH) merkelig; der ”burde den absolutt ikke finnes”! Ute på kysten har vi flere nyere funn i Aure som markerer nordområdet i utbredelsen ytterligere. Imidlertid er nordgrensen nå flyttet til Ørland. På Kråkvågøya finnes det fremdeles fine kystlyngheier. Mye av dem ligger innenfor militære gjerder. Likevel kan noen befares uten fare for å bli stoppet av advarsler om skyteøvelser, og i et slikt område fant jeg heiblåfjær på vestsiden av Kråkvågøya (NR 157, 571), i rik kystlynghei. Det er kjekt å kunne føye nye arter til en kommune

Figur 1. Revidert kart over kjent utbredelse av vårkål *Ranunculus ficaria* etter innsamlinger i 2006. Jf. kartet i Orebladet 2006-1 (Fremstad & Aune 2006).

som fra før er ganske godt undersøkt, og nye nordgrenser er heller ikke hverdagskost.

[Red.anm.: Aage Paus hevdet i forbindelse med sitt hovedfagsarbeid med pollenanalyser fra myrer i Frøya kommune på slutten av 1970-tallet å ha funnet heiblåfjer ved Sandvatnet på sørøst-Frøya, men

redaktøren har ikke selv sett den der, og kjenner heller ikke til noe belegg av arten fra Frøya.]

Kunnskapsbanken

I anledning av artikkelen om vårkål, gullstjerne og maigull er det kommet et par tilbakemeldinger som viser at noen faktisk leser Orebladet. Fra Pål Mølnvik kom det melding om at

gullstjerne *Gagea lutea* vokser på Gran i Snåsa. Hyggelig beskjed som er lagt inn i TRHs base for ”funn uten belegg”. Takk for informasjonen! Der fikk vi en forbindelse mellom funnene i Steinkjer og Grong; halvering av en liten utbredelsesluke.

Fra annet hold (nevner ikke navn) kom beskjed om at vedkommende lenge har hatt belegg av gullstjerne i sitt privatherbarium fra et sted som var uten prikk på kartet. Hyggelig for vedkommende, men til liten verdi for vår felles kunnskapsøkning om arten. Florakunnskapen går ikke fremover ved å legge herbarieark på kistebunnen, der mugg og småkryp etter hvert fortærer de fleste privatherbarier. Det vet TRH som får inn en del av dem.

Har dere, medlemmer av NBF Trøndelagsavdelingen, ennå ikke forstått at det er bedre å gjøre innskudd i kunnskapsbanken enn å gjemme formuen i madrassen? Banken har filialer i Orebladet (som sikkert hilser funn-beretninger velkommen), i Blyttia og i alle landets offentlige herbarier. Der gir innskudd i form av informasjon eller belegg sakte, men sikkert avkastning og vekst i den

felles formuen, som er økt kunnskap om det botaniske mangfoldet.

Egil I. Aune takkes for å ha laget det reviderte kartet av vårkål.

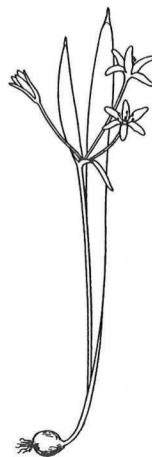
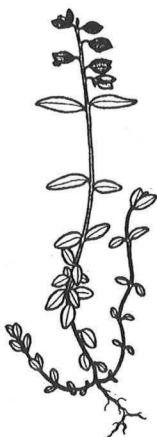
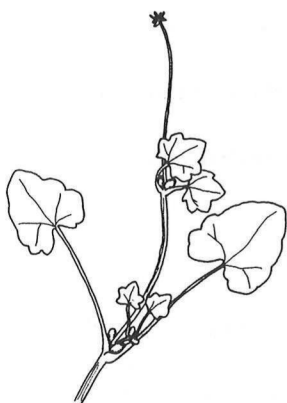
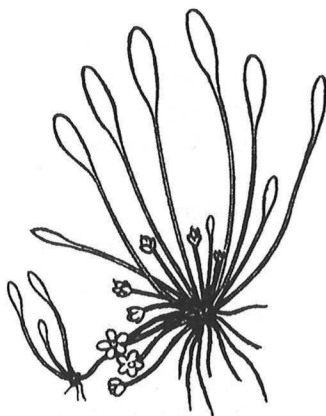
Litteratur:

- Fremstad, E. 2005. Gjenfunn av evjebrodd *Limosella aquatica* i Trondheim og om arten ellers i Midt-Norge. – Orebladet 2005-2: 11-13.
- Fremstad, E. & Aune, E.I. 2006. Flere gule vårgleder: Maigull, gullstjerne og vårkål. – Orebladet 2006-1: 5-12.
- Fægri, K. 1960. Maps of distribution of Norwegian vascular plants. I. The coast plants. – Oslo University Press, Oslo. 134 s.
- Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. 7. utg. Red.: Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo. 1230 s.

Eli Fremstad
NTNU, Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
Eli.Fremstad@vm.ntnu.no

Illustrasjoner av de fem karplanteartene som Eli Fremstad omtaler i sin artikkel, slik de er gjengitt i Lid & Lid (2005):

Evjebrodd *Limosella aquatica*; Kattehale *Lythrum salicaria*; Vårkål *Ranunculus ficaria*; Heiblåfjær *Polygala serpyllifolia* og Gullstjerne *Gagea lutea*

Ekskursjonsrapporter fra 2006 for NBF-TLA

10. mai:

Fjæreekskursjon til Ringvebukta på Lade, kl 18-20

Seks voksne (inkludert ekskursjonsleder) og tre barn møtte opp på fjæreekskursjon i Ringvebukta. Vi var meget heldig med været, som mer bar preg av sommer enn vår denne onsdagen.

Vi lokaliserte oss på berget nedenfor naustet i Ringvebukta, og utforsket algevegetasjonen i de forskjellige sonene i fjæra. Selv om ingen som møtte opp var eksperter i makroalger, så greide vi ved hjelp av felthåndbok å artsbestemme en del grønn-, brun- og rødalger, samt en del dyrearter.

Noen av algene vi fant var skylt opp i fjæra, noe som bidro til å øke artslisten:

Grønnalger

- vanlig grønnhinne *Monostroma grevillei*
- havsalat *Ulva lactuca*
- liten grønndott *Spongomorpha aeruginosa*
- måsegrønske *Prasiola stipitata*
- tarmgrønske *Enteromorpha intestinalis*

Brunalger

- strandtagl *Chordaria flagelliformis*
- sauatang *Pelvetia canaliculata*
- kaurtang *Fucus spiralis*
- blæretang *Fucus vesiculosus*
- grisetang *Ascophyllum nodosum*
- sagtang *Fucus serratus*
- fingertare *Laminaria digitata*
- perlesli *Pilayella littoralis*

Rødalger

- fjæreblood *Hildenbrandia rubra*
- slettrugl *Phymatolithon lenormandii*
- søl *Palmaria palmata*
- krusflik *Chondrus crispus*
- smalving *Membranoptera alata*
- cikcving *Phycodrys rubens*
- fagerving *Delesseria sanguinea*
- grisetangdokke *Polysiphonia lanosa*
- fjærehinne-art *Porphyra sp.*

Trond Einar Brobakk

3. juli:

Sølandet

Den årlige omvisningen i Sølandet naturreservat, Brekken ved Røros, arrangert sammen med "Byen, bygdene og kunnskapen" gikk av stabelen 3. juli. Guider var Asbjørn Moen og Dag-Inge Øien. Været var fint og

varmt, og de om lag 30 personene som hadde møtt opp fikk en flott dag på Sølendet. De fikk generell informasjon om Sølendet ved Nerlaua og et par timers guiding langs naturstien i reservatet. Det ble orientert om hydrologien i området som gjør Sølendet unikt, om forskning og skjøtsel i reservatet samt glimt fra tida da området ble brukt som slåttemark. Ved Dalbua var det kafferast og orientering om skjøtelsarbeidet med demonstrasjon av skjøtelsutstyr ved oppsynsmann Tom Johansen fra Røros kommune/SNO.

Mange av artene karakteristisk for rikmyr og urterike engskoger ble demonstrert undervegs. Orkidéene blomstret relativt tidlig i år, og svært rikt, slik at alle fikk se mengder av de fleste orkidéene i full blomst. Både blodmarihand *Dactylorhiza incarnata* ssp. *cruenta*, skogmarihand *D. fuchsii*, lappmarihand *D. lapponica*, flekkmarihand *D. maculata*, grønnkurle *Coeloglossum viride* og stortveblad *Listera ovata* stod i full blomst. Også svartkurle *Nigritella nigra* ble demonstrert. Noen fikk også se kvitkurle *Pseudorchis albida*. Brudespore *Gymnadenia conopsea* var stort sett i knopp ennå, men noen individer i full blomst ble observert.

Dag-Inge Øien

9. september: Soppekursjon Ledere: Marthe Gjestland, Sigmund Sivertsen, Thyra Solem 15 deltagere

Ettersom sommeren 2007 varte og varte - og neimen om det kom noe regn - så var vi spente på hvordan sopp høsten kom til å bli. Nærområdene rundt Trondheim var for tørre for sopp på ekskursjonstidspunktet, så vi tok sikte på Mellingseter i Skaun der det i all fall hadde gått en del tordenbyger gjennom sommeren.

For sikkerhets skyld hadde lederne en prøvetur uken i forveien, både for å sjekke at det fremdeles var skog på plass og hvordan det var med sopp. Området har kalkgrunn og skogen er en blandingsskog dominert av bartrær med en del hellende myr. Alt virket lovende, og når 15 personer tråler et område, er det ikke mye som blir forbigått.

Mengder med gul trompetkantarell *Cantharellus aurora* gledet alle sammen, det var mer enn nok av denne til de matinteresserte, og alle de vanlige matsoppene var også til stede. Pedagogisk var fåresopp *Albatrellus ovinus* og franskrødsopp *A. confluens* i samklang. Den vakre fager-

brunpiggen *Hydnellum geogenium* vakte også interesse, den sto endatil skulder ved skulder med ferskenstør-pigg *Sarcodon martioflavus*, den siste er rødlistet. 2006 er året for disse og flere andre sjeldne piggsop-per. Kan det være den lange, varme sommeren?

Keisersopp *Catathelasma imperiale* ble registrert uken i forveien og led-erne gledet seg til å få vist fram denne, men sannelig var den spist! Det sto bare basis igjen og vi mis-tenker både elg og sau for å ha for-synt seg. Oliven svovelsopp *Hypho-loma myosotis* var ny for de fleste, det samme gjaldt gulkantmusserong *Tricholoma viridilutescens*!

Turens minste og vakreste sopp var bregnebørstesopp *Pterula scleroti-cola*, små hvite stjerner med lange armer. Nok en gang en bekreftelse på at det er ikke størrelsen det kom-mer an på. Bitter slørsopp *Cortinar-ius vibratilis* var en skjellsettende opplevelse for tungespisser. Av andre slørsopp nevnes blå slimslør-sopp *C. salor*, galleslørsopp *C. in-fractus*, hjorteslørsopp *C. hinnuleus*, moltegul slørsopp *C. multiformis* og rustskjellet slørsopp *C. spilomeus*; disse ser vi ikke ofte. Duftslørsopp *C. percomis*, oransjeslørsopp *C. li-monium*, oliven myrslørsopp *C. sub-*

tortus, honningslørsopp *C. stillati-tius*, ullringslørsopp *C. laniger*, brunskjellet slørsopp *C. pholideus* og lillastilket slørsopp *C. evernius* kommer oftere i vår vei i tillegg de vanlige bukkessoppene *C. traganus* og *C. camphoratus* og blåbelteslør-sopp *C. collinitus*.

Det pågående fargesoppkurset fikk tilskudd av rødskive-, sennep- og blodrød kanelslørsopp *C. semisan-guineus*, *C. croceus* og *C. sangui-neus*.

I alt dro vi hjem med 109 forskjel-lige navngitte sopp. Men alltid ender vi opp med slørsopp av typen SBO ”small brown ones”. Det ble tatt be-legg av noen arter, og resten kommer som kryssliste i det pågående kart-leggingsprosjektet.

Thyra Solem

10. september: Sopputstilling på Ringve botaniske hage

Hele fangsten fra ekskursjonen hav-net på utstilling, og ”musserongliga-en” fylte på med flere arter. Sopp-kontroll tilførte også noen arter. 45 betalende voksne så utstillingen i til-legg til mange barn i forskjellig stør-relse. Noen av disse hadde overrask-

ende stor soppkunnskap!

I år manglet utstillingen både mat-blekksopp *Coprinus comatus* og blå ridderhatt *Lepista nuda*. Slikt hender, og senere på høsten dukket disse

også opp der ute. Soppsesongen tok seg opp og var livlig helt til snøen kom 27. oktober.

Thyra Solem

Villblomstenes dag, 18. juni 2006 i Trøndelag

Av Berit Forbord Moen

Det var planlagt ni arrangement på villblomstenes dag i 2006:

I Sør-Trøndelag: Tre turer i Trondheim pluss turer i Malvik, Rennebu og Hemne.

I Nord-Trøndelag: Turer i Stjørdal og Levanger.

(Se tabellen på neste side.)

Etter turene har det kommet noen gode historier og rapporter fra de fleste arrangementene.

De fleste er villige til gjenta arrangementet i 2007, og da blir villblomstenes dag **17. juni**. Vi vil foreslå at alle starter til samme tid, nemlig kl. 11.00.

Turene i 2007 vil bli annonsert i Kunnskapskalenderen for våren 2007, og i tillegg vil vi satse enda sterkere enn i år på annonsering i aviser og lokalt med plakater.

Fra turen til Tømmerdalen - Klefstadmyra, en firetimerstur ved Trond Arnesen

Seks personer fulgte undertegnede denne dagen på ei vandring fra parkeringsplassen innerst i Tømmerdalen og fram til myrene ved Sva-hylla like ved Klefstadmyra. Den ivrigste deltakeren var pjokken Sage (salvie!) på 6 år. Han fant mye rart og kom med det beste spørsmålet, stilt overfor et rikt utvalg av *Sphagnum*: "Kordan kain du sjå forskjell på alle de her mosan? E du sikker på at du veit ka dæm hete?" Det var det, da...

Vi fant mye å glede oss over, sjøl om sesongen bare var i sin spede begynnelse så høgt oppe i Marka (- parkeringsplassen ligger på 300 moh). Vi var innom fattigmyr og rikmyr, lyngdominert og urterik skog og fin lyng-

hei. Mest åtgauv vakte nok den vel-
duftende porsen og den flotte takrør-
bestanden på myra mellom Svahylla
og Gråkallen. Deltakerne ga klart

inntrykk av at de særlig satte pris på
fokuset på bruk (og misbruk...) av
planter opp gjennom historien.

Ansvar	Sted	Oppmøte	Tid	Merknad
Inger Gjærevoll	Trondheim, Lippes Arboretum	P-plassen ved Lavollen	11	8 deltakere
Lucie Kjelvik	Levanger, Børsåsen	Østborg	11	Ingen deltakere fordi det var meget dårlig annonsert lokalt
Trond Arnesen	Trondheim, Tømmerdalen	P-plassen i Tømmerdalen	11	6 deltakere, se historien over, med høyde- punkter fra turen
Tor Bjørgen, Arnt Steinvik	Stjørdal, Stor- vika - Molovika	Storvika	10	
Asbjørn Moen, Berit Forbord Moen	Trondheim, Teisendammen	Byåsen butikkssenter	11	Varighet 3 timer. 18 interesserte deltaker, derav 2 barn
Arild Krovold, Ingrid Bjørklund	Rennebu, Nørstfjellet	Stamnessetra	9	
Jan-Erik Ko- foed, Sigrid Lindmo, Jarle Inge Holten, Stephen Barstow	Malvik, Malvikodden	Malvik sentrum ved solsenteret	11	Tur i samarbeid med Nytevekstforeningen. 22 deltakere, derav 2 barn. Område med 200 arter, laget artsliste på turen
Arne Odland, Sverre Lundemo	Trondheim, Devlebukta	P-plassen ved Devlebukta	10	9 deltakere, se rapport under
Martin Steinveg, Egil Ingvar Aune	Hemne, Storoddan	Storoddan	11	Tur i samarbeid med Hageselskapet Hemne. 13 deltakere, se rapport under

To forbilledlige eksempel på utfylte EVALUERINGSSKJEMA FOR VILLBLOMSTENES DAG 18. JUNI 2006:

1. Turmål (inkl. fylke og kommune):

Sør-Trøndelag: Hemne, Myrseterdalen med oppmøte Vessesetra

Turleder:

Egil Ingvar Aune (NBF-TLA) og Martin Steinveg (Hageselskapet Hemne, samarbeidspartner fra og med 2004)

Antall deltakere:

15 (inkl. lederne), hvor 0 var barn

Værforhold:

Lettskya og etter hvert en god del sol og grei temperatur (15-20 °C). Regn og skodde kvelden før og tidlig på morgenen kombinert med et alt for pessimistisk værvarsel kan nok ha fått noen potensielle deltakere til å legge andre planer for søndagen.

Positive og/eller negative erfaringer med turen:

De fleste deltakerne var godt voksne og aktivt spørrelystne, mange tydelig med etnobotaniske interesser. Ved slutten av turen uttrykte flere ønske om at "tradisjonen" blir fulgt opp

igjen om et år. Noen kunne også tenke seg en litt lengre botanisk fjelltur litt seinere på året (noe å tenke på for ekskursjonskomiteen i TLA?)

Hva slags skriftlig materiale ble deltagere tilbudt (brosjyrer m.m.)?

- (1) Brosjyren "NBF - hvem er vi?",*
- (2) Lokal TLA-folder med info om medlemskap, styre, møteprogram, ekskursjoner og innmeldingskupong*
- (3) Siste nr. av "Orebladet"*

Ble det gjort spesielle markedsføringstiltak for turen (regionalt/lokalt)? Husk å føre på navn på aviser, radio og TV m.m.:

Regional annonsering på Internettet og i Adresseavisen. Adresseavisen hadde også en fyldig førehandsomtale der alle turene i Trøndelag var nevnt.

Lokalt hadde Hageselskapet sørga for godt med plakater på aktuelle steder og, ikke minst, reklamert for dagen på sine egne arrangementer på våren, bl.a en populær årlig hagedag med plantesalg. Tidligere år har vi også hatt annonser og kort tekstomtale i lokalavisene "Søvesten" (ordna og betalt av Hageselskapet) og "Sør-Trøndelag" (bestilt og betalt av TLA). Men i år hadde ikke Søvesten plass (!!!) pga. stor annonsetilgang og mye "viktig stoff" som måtte

med da de skulle ha "totaldistribusjon" i kommunene Hemne og Aure. I "Sør-Trøndelag" kom det heller ikke noe, verken annonse eller tekstomtale, enda både annonsetekst og pressemelding m.m. vart sendt i separate e-poster til annonseavd. og redaksjon, på samme måte som tidligere år. Dette ramma også turen i Rennebu. Etterpå nekta de sjølsagt på at de hadde fått noen e-post, og forsikra at e-postserveren hadde vært i orden heile dagen. Lærdommen blir at det bør sjekkes over telefon at posten har kommet fram!

Var media til stede på turen?

Nei, men de var invitert. Av punktet foran framgår at det er usikkert om "Sør-Trøndelag" mottok invitasjonen

Har det vært god nok informasjon fra nasjonal og/eller regional koordinator? Hvis nei, hva manglet? *Sunnnsynligvis god nok? Fra TLA vart det ved et høve "masa" litt på nasjonal koordinator om bl.a. ut-sending av plakater, men vi antar materiellet ville ha kommet i tide, uansett.*

Fra Villblomstenes dag i Hemne.

2. Turmål (inkl. fylke og kommune):

Sør-Trøndelag: Devlebukta, Lade

Turleder:

Arne Sigurd Odland (NBF-TLA) og
Sverre Lundemo (NBF-TLA)

Antall deltakere:

11 (inkl. lederne), hvor 0 var barn

Værforhold:

Skyet, lett regn til å begynne med, men etter hvert oppklarning og solskinn. Regnvær på tidspunkt for oppmøte har trolig bidratt til lavere deltagelse enn om godværet hadde vært fra starten av. Dessuten syntes noen at tidspunktet kl. 10:00 for oppmøte var vel tidlig. Åpen dag på Ringve samme dag kan også ha virket negativt

Positive og/eller negative erfaringer med turen:

Deltakerne var i hovedsak voksne kvinner i alderen 40 – 70 år. De var svært interesserte og spørrelystne og det var lett å holde en god dialog gående når lederne gjennomgikk tema omkring plantene. Alle takket etterpå for en interessant og opplysende tur. Som en uttrykte det: "Når vi neste gang går på tur her har vi nå fått mye informasjon om plantene å sammenholde med som kommer til å gjøre turene mer spennende."

Noen hadde vært på VBD for første gang i fjor der tiltaket tydeligvis tilfredsstilte et reelt behov. Mange hadde noe kunnskaper fra før om hageplanter og til dels etnobotanikk som de velvillig supplerte med. Det var ellers tydelig at en del informasjon i passende doser og forenklet innpakning om systematikk, bestøvning, spredning etc. var velkomment. Dessuten spilte en passende vekselvirkning mellom de to lederne en positiv rolle ved å utfylle hverandre både hva gjelder informasjon og personlighet. Sverre gjennomførte dessuten rollen som ornitologisk resursperson. I noen grad ble det også trukket inn geologisk informasjon. Flere kunne nok tenkt seg en lenger tur. Tidspunktet bør trolig være noe senere.

Hva slags skriftlig materiale ble

deltagere tilbudt (brosjyrer m.m.)?

(1) Brosjyren "NBF - hvem er vi?"

(2) Lokal TLA-folder med info om medlemskap, styre, møteprogram, ekskursjoner og innmeldingskupong

(3) Siste nr. av "Orebladet".

Noen eksemplarer av boken "Planter i Trondheim" ble delt ut til gjennomsyn og for så vidt salg (boken ble vurdert som interessant uten at noen kjøpte den)

Fra Villblomstenes dag på Lade.

Ble det gjort spesielle markedsfør-
ingstiltak for turen (regionalt/lokalt)?
Husk å føre på navn på aviser, radio
og TV m.m.

*Regional annonsering på Internettet
og i Adresseavisen. Adresseavisen
hadde også en fyldig førehandsom-
tale der alle turene i Trøndelag var
nevnt. Noen plakater ble satt opp i
nærområdet dagen i forvegen*

Var media til stede på turen?

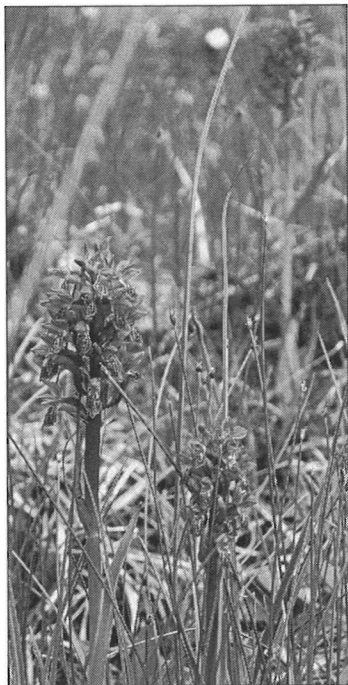
Nei, men de var invitert

Har det vært god nok informasjon
fra nasjonal og/eller regional koordi-
nator? Hvis nei, hva manglet?

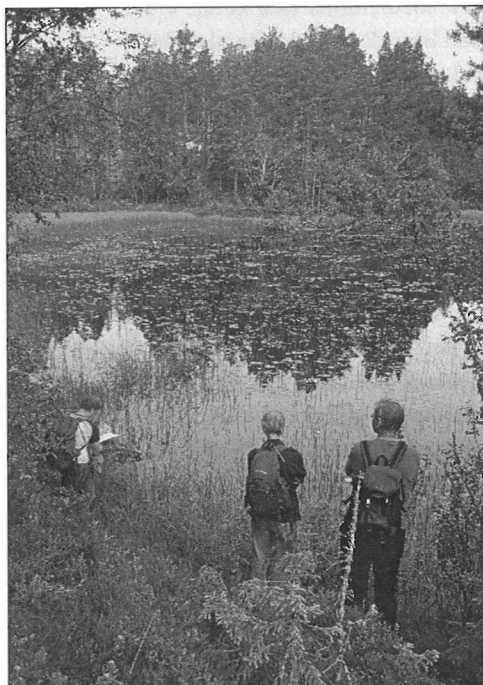
*Ja. TLA-styret har dessuten "mobili-
sert" siden årsmøtet for å sikre god
markedsføring.*

Lokalfloreaundersøkelser NBF-TLA: Pilotprosjekt 2006

Av Arne S. Odland

Figur 1. Engmarihand *Dactylorhiza incarnata* (dag 1)

Figur 2. Ved Hestmarkdammen (dag 2)

Kort presentasjon

Denne presentasjonen består først og fremst av noen bilder fra vårt pilotprosjekt sommeren 2006. En mer gjennomarbeidet versjon vil bli utformet på nyåret, jf. lederen først i bladet og foreningens nettside.

I 2006 har arbeidet vært ledet av en interimgruppe i NBF-TLA som består av Egil Ingvar Aune, Stephen Barstow og Arne Sigurd Odland.

Målsettingene med lokalfloraundersøkelsen i regi av NBF-TLA er både faglige, sosiale og pedagogiske. Vi ønsker at botanikk- og naturinteresserte medlemmer skal kunne bidra med basisdata til den samlete botaniske kunnskapsbasen. Det er viktig at dette arbeidet skjer i forståelse med og under tilsyn av en vitenskapelig instans, som i vårt tilfelle er Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Innsamling av botaniske data legges opp slik at det tilfredsstiller sosiale og pedagogiske behov. Med det menes at det skal være plass for alle med natur- og botanikkinteresse å delta, at en her skal lære noe om natur og botanikk og oppleve natur og planteliv på en positiv måte.

Men turene må organiseres på en måte som tilfredsstiller metodiske krav til en floraundersøkelse. Dvs. at artene som registreres må være sikkert bestemt når de først noteres ned, og vi må holde rede på hvor registreringen foregår.

Vi håper på at bildene gir et godt inntrykk av vakker, rik natur, og av turdeltakere som både er tilfredse og seriøse på en gang.

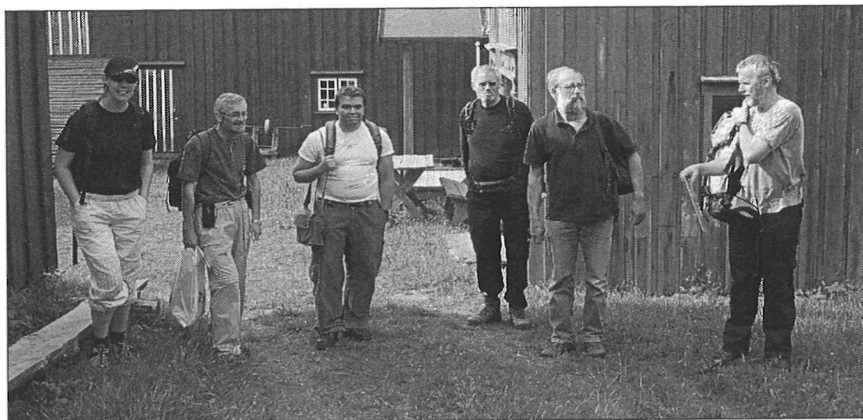
I løpet av 2006 gjennomførte NBF-TLA et prøveprosjekt med utgangs-

punkt i Malvik kommune. Vi valgte her ut tre forskjellige deler av kommunen for å oppnå et representativt utvalg. Fra før foreligger en gjennomarbeidet artsliste for strandlinjen.

Deltakerne deles inn i grupper på 3-4 personer, med variert sammensetning hva gjelder botanisk kompetanse. Dette bidrar til optimal opplæring og samtidig kvalitetssikring (jf. figur 12). Gruppene tok for seg et begrenset område for hver arbeidsøkt. Ett slikt areal tilsvarer nøyaktig en kvadratkilometer slik de fremstår på 1:50 000-kart.

De undersøkte områdene i vårt prosjekt omfatter ett område nær bebyggelsen i nordvestre del av kommunen (dag 1), ett område i åsene i nordvest (dag 2), og ett område helt i sør i kommunen (dag 3).

Alle de ulike planteartene som gruppedeltakerne fant i sin rute ble krysset av på en såkalt kryssliste. Målet er at listen etterpå inneholder flest mulig av denne rutens reelle artsrikdom. Noen arter vil nok alltid bli oversett, men med en viss botanisk erfaring, gir fremgangsmåten en god representasjon. En må sørge for å oppsøke litt varierte naturtyper underveis.

Figur 3. Fjølstadtrøa. Noen av prosjektdeltakerne ved husmannsplassen like før registreringene tar til: Pilotprosjektet er i gang! Denne husmannsplassen er restaurert og blir opprettholdt musealt, inklusive kulturlandskapet

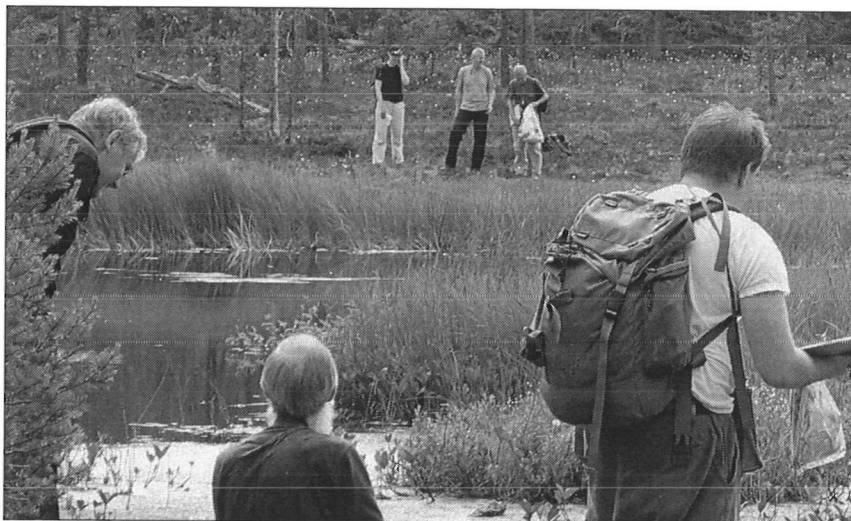
Dag 1. Malvik vest (Fevollbergan)

Deltakerne møtte opp i Malvik sentrum. Etter litt samråding reiste vi i samlet følge til bestemmelsesstedet, en parkeringsplass ved Fjølstadtrøa. På en kort sidevei her befinner det seg en restaurert husmannsplass (se figur 3). Her skilte gruppene lag og la i vei til sine respektive ruter. Vi planla imidlertid å møtes til lunsj ved tjernet vest for Høgåsen.

Etter 2-3 timers botanisk vandring i et fantastisk sommervær med full blomstring og fuglesang treftes vi igjen på avtalt sted (se figur 4).

Innen hver gruppe opererte vi ganske samlet. En av de mest plantekyndige fylte ut krysslista, mens alle deltok i registrering av arter. Vi registrerte absolutt alle arter av høyere planter som vi kom over, dette ut fra hensikten om å oppnå en så komplett artsliste som mulig for den enkelte rute.

Når en av deltakerne fant en ny art vedkommende var usikker på, ble det konferert med de øvrige. På denne måten foregikk det samtidig en instruktiv læreprosess. Sjeldnere arter ble samlet inn som belegg (jf. figur 1).

Figur 4. Tjern vest for Fjølstadtrøa. Gruppe 1 har alt funnet rasteplassen for felles lunsj og signaliserer til gruppe 2 at tiden er inne til å runde av første økt

Dag 2. Hommelvik - Iløyby

Fortsatt flott vær! Entusiasmen fra dag 1 er intakt. Noen har pådratt seg en smule gangsperr! Men vi er innstilt på, og forpliktet til, å ta hensyn til alle deltakeres fysiske forutsetninger. Terrenget er noe mer kupert enn det var dagen før. Vi økte også ambisjonsnivået noe, med større marsjlengde og flere ruter.

Etter noe om og men, klarte vi å treffes til lunsj, selv om gruppe 1 hadde gjort et bytte i rekkefølge av ruter.

Landskapet her er mektig, vekslende mellom steile, tørre bergknauser og langstrakte, åpne myrer (se figur 2 og 6). Utenom myrene og høyde- dragene stod tett skog av gran, med innslag av furu og løvtrær på de tørre partier.

Omkring gamle husmannsplasser, slåttenger og hogstfelt var det betydelig preg av kulturpåvirket vegetasjon (j.f. figur 5, 7 og 8); med grasenger med diverse urter som syrer og soleier.

Figur 5. Tveskjeggveronika
Veronica chamaedrys

Figur 6. Kupert landskap ved Rundhaug

Figur 7. Frodig skråning i Gammelåsdalen, ovenfor den grålige bergknausen i bakgrunnen på figur 6; med storklokke *Campanula latifolia* og bergfrue *Saxifraga cotyledon*

Figur 8. Skogstorkenebb *Geranium sylvaticum*

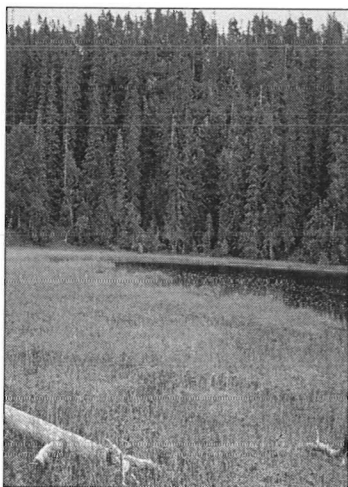
Dag 3. Litjbergfjellet – Malvik Syd

På ettersommeren undersøkte en gruppe i prosjektet fjellområdet syd i kommunen, omkring Litjbergfjellet (jf. figur 9 og 10). Været var bra så lenge feltarbeidet pågikk (snakk om flaks!), mens det etter hvert høljete ned ved retur til byen.

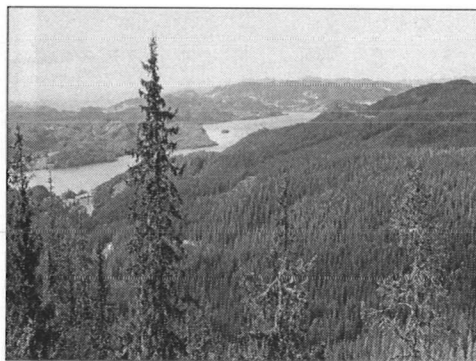
Vi parkerte på veien mellom Jonsvatnet og Hommelvik, vel en kilometer vest for Jervskogen. På veien sydover mot Litjbergfjellet, i forlengelsen av Jervfjellet, passerte vi vekslende myr og tørrere høyledrag.

For det meste stod granskogen tett, men området syntes i hovedsak å være gjengrodd kulturmark. Vår rute gikk fra vel 300 til nesten 500 moh og vi passerte således en tydelig høydegradient. Skråningen opp mot Litjbergfjellet er svært bratt med vertikalsprang på over 100 meter. Men en god sti gjorde oppstigningen ganske enkel.

Ved foten av fjellet i ca. 370 meters høyde sto det et flott eksemplar av fjellburkne (figur 11).

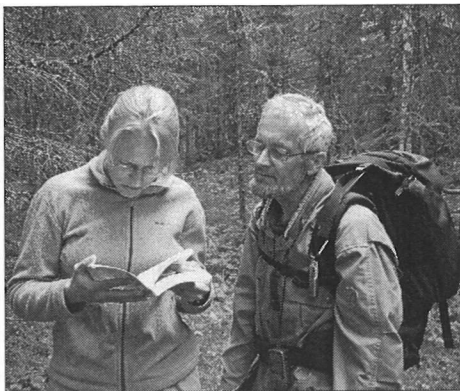
Figur 9. Frodig myr ved Litjbergfjellet, ca 450 moh

Figur 10. Utsikt mot nord fra Litjbergfjellet

Figur 11. Fjellburkne *Athyrium distentifolium* på ca 400 moh

Figur 12. Kvalitetssikring står høyt på lista i prosjektet. Her fra tett gran-skog i gjengrodd kulturmark

Ekskursjoner første halvår 2007

Norsk Botanisk Forening, Trøndelagsavdelinga

Postadresse: Vitenskapsmuseet, Seksjon for naturhistorie, 7491 Trondheim

Besøksadresse: Schøninghuset, 3. et., Erling Skakkes g. 47 A, Trondheim

e-post: nbf.tla@vm.ntnu.no

Torsdag 3. mai: Botanisk vandring langs Stokkbekken

Vi trenger ikke alltid dra langt for å oppleve naturen, og når det grønnes kan det være mye interessant å se i nærområdene våre. Botanisk forening arrangerer en tur langs Stokkbekken fra Dragvoll til Charlottenlund torsdag 3.mai, med **oppmøte ved inngangen til idrettsbygget på Dragvoll kl. 18.00**. Vi vandrer i passe tempo på stien langs bekken

og ser på det som spirer fram etter vinteren.

Lørdag 2. juni: Blomstertur til Svinviks arboret i Todalen.

Denne turen arrangeres i samarbeid med Byen, bygdene og kunnskapen

Bussavgang fra Leüthenhaven kl. 09.00. Påmelding tlf. 73 59 21 57. Pris 300 kr.

Ekteparet Halvor og Anne Svinvik skapte med egne hender en blomstrende hage her på nordsida av Todalssjøen i Surnadal kommune. Her finnes trær, busker og urter som vi knapt venter å finne så langt mot nord. Rhododendronblomstringa i månedsskiftet mai-juni er et høydepunkt. Omvisning samt kaffe med vaffel er inkludert i prisen.

Søndag 17. juni kl. 1100:
Villblomstenes dag.

Når blomsterprakten er på sitt mest spennende, arrangerer de nasjonale botaniske foreningene i Norden turer i nærmiljøet. Turene passer for alle aldersgrupper og starter på angitte oppmøtestedet. De fleste turer er av 2-3 timers varighet, med innlagt matpause. Det blir gitt informasjon om eventuelle flere turer og endringer bl.a på http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/ekskurs076.html

Trøndelagsavdelingen av Norsk Botanisk Forening arrangerer følgende turer i 2007:

Hemne, Asplia:

Ledere Egil Ingvar Aune og Martin Steinveg. Oppmøte Asplia i Holla grenda, tur i samarbeid med Hageselskapet Hemne

Levanger, Børsåsen: Leder Lucie Kjelvik. Oppmøte Østborg

Malvik, Malvikodden:

Ledere Stephen Barstow, Jan-Erik Kofoed, Sigrid Lindmo og Jarle Inge Holten. Oppmøte Malvik sentrum ved Solsenteret. Tur i samarbeid med Trondheim Nyttevekstforening

Melhus: Loddgarden:

Leder Bjørn Sæter. Oppmøte Loddgarden (tursti fra Melhus sentrum)

Stjørdal, Steinvikholmen:

Ledere Tor Bjørgen og Arnt Steinvik. Oppmøte parkeringsplassen ved Steinvikholmen

Trondheim, Leinstrand, Laugolia:

Ledere Sigmund Sivertsen og Dag Inge Øien. Oppmøte: P-plass ved svingen Gaulosen

Trondheim, Kuhaugen:

Leder Thyra Solem.
Oppmøte Skyåsvegcn 19

Trondheim, Ladestien:

Ledere Arne Odland og Sverre Lundamo. Oppmøte parkeringsplassen i Devlebukta

Trondheim, Teisendammen:

Ledere Asbjørn Moen og Berit Forbord Moen.
Oppmøte Byåsen butikkssenter

INNHold

Lederen har ordet	3	Berit Forbord Moen: Villblomstenes dag, 18. juni 2006 i Trøndelag	13
Artikler			
Eli Fremstad: Om tidligere Oreblad-artikler, noen funn, og om innskudd i banken	5	Lokalfloraundersøkelser NBF-TLA: Pilotprosjekt 2006	19
Foreningsstoff		Ekskursjoner første halvår 2007	25
Ekskursjonsrapporter fra 2006 for NBF-TLA	10	Møteprogram for våren 2007	28

STOFF TIL NESTE NUMMER AV OREBLADET

For at bladet skal fortsette å gi en presentasjon av plantelivet i Trøndelag, må alle som har noe å bidra med ta kontakt med redaksjonen. Det kan dreie seg om nærmest hva som helst av botanisk stoff med tilknytning til vårt område, små og større artikler f.eks om hvilke prosjekter og botaniske aktiviteter som forskere og studenter driver med, artikler med botanisk tilsnitt innenfor tema som alger, sopp, moser, lav, karplanter, habitater, plantekjemi, plantefysiologi, planteanatomi, plantemedisin, autøkologi, landskapsøkologi, fenologi, plantegeografi, taksonomi, inventeringer, floraprojekter, sjekklister, forvaltning, undervisning, oppskrifter, osv.; notiser om interessante funn (gjerne med foto), tips om ekskursjonsområder, bokomtaler, og ideer til foreningsaktiviteter kan være noen eksempler.

Frist for manuskripter til vårnummeret: 1. april 2008

Svanholm Olav Dahle
Bugges vei 6 B
7051 TRONDHEIM

Returadresse:

Norsk botanisk forening
Trøndelagsavdelingen
Vitenskapsmuseet
Seksjon for naturhistorie
7491 Trondheim

Møteprogram våren 2007

Alle møtene starter kl. 19⁰⁰, og foredragene etterfølges av ei enkel servering og sosialt samvær. Møtene holdes i Vitenskapsmuseet i Trondheim, i auditoriet i Suhmhuset, Elvegata 6 (samme hus som Middelalderutstillinga og Café Magasinet; inngang til museets gårdsplass enten fra hjørnet Elvegata/Kalvskinnsgata eller fra Gunnerus' gate).

Mandag 15. januar: Fjellplantenes istidshistorie i lys av nye Dovre-funn

Vegetasjonshistoriker **Aage Paus** fra Univ. i Bergen tar utgangspunkt i den over 100-års lange diskusjonen blant nordiske botanikere og geologer: Har planter kunnet "overvintre" siste istid i Skandinavia i isfrie refugier, eller har isen vært så tykk at alt liv ble utradert? Nye funn av planterester og pollen i Dovres innsjøsedimenter indikerer at isen ikke var så mektig som tidligere antatt og at planter har kunnet overleve i alle fall deler av istiden i sørnorske fjellområder.

Mandag 5. februar: Hva er det egentlig som er så spesielt med floraen i Kapp-provinsen?

Svein Båtvik, rådgiver ved Seksjon for biomangfold, DN, viser noen glimt fra det tempererte Sør-Afrika der et landområde på størrelse med en fjerdedel av Norge har 8650 arter av karplanter og der 65 % av disse bare finnes her. Et slikt botanisk mangfold er faktisk minst på høyde med det mangfoldet vi finner i de aller rikeste regnskogsområdene i verden!

Mandag 5. mars: Glimt fra en botaniseringstur i Kina

Professor **Kjell Ivar Flatberg** fra Vitenskapsmuseet; NTNU, tar oss med på en botaniserings tur til Nord-Kina (det gamle Mandsjuria) og Yunnan provinsen i Sørvest-Kina høsten 2006 i forbindelse med et forskningsprosjekt. Gjennom bilder og presentasjoner blir det gitt inntrykk fra flora, natur og kultur i de besøkte områdene.

Dette møtet vil bli kombinert med årsmøte i Trøndelagsavdelinga av NBF. Medlemmene vil få innkalling og årsmøtepapir i posten.

Mandag 16. april: Hva vet vi om Trøndelags varierte flora?

Hvordan kan Botanisk forening bidra til kartlegging av landsdelens flora?

Trøndelagsavdelinga av NBF har lenge hatt planer om et "Floraprojekt Midt-Norge". I 2006 starta vi et pilotprosjekt med florakartlegging i tre områder i Malvik kommune. På dette møtet vil interimsgruppa presentere resultater fra undersøkelsene og videre planer for prosjektet som vi håper kan bli et spennende samarbeid mellom amatører og fagbotanikere. Mer om pilotprosjektet finnes på Internettet:

http://www.ntnu.no/vmuseet/nathist/nbf_tla/florapro_mn.html